De acht eilanden werken samen binnen Nederland

Op donderdag 1 en vrijdag 2 oktober hebben de drie BES-eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en de vijf Waddeneilanden (samen de E8) voor de vierde keer hun jaarlijkse werkconferentie gehouden dit keer op Texel. Vorig jaar is er door de eilandengroepen een gezamenlijke intentieverklaring ondertekend waarin ze zich hebben uitgesproken voor een meer structurele samenwerking.

Alle acht Nederlandse eilanden delen het afgescheiden zijn van het vasteland. Dat maakt hen unieke gemeenschappen in de vraagstukken en uitdagingen waar ze dagelijks geconfronteerd mee worden. De twee eilandgroepen kennen elkaar inmiddels goed en werken samen aan belangenbehartiging, kennisdeling en netwerksamenwerking.

.txl

gemeente Vlieland

gemeente Terschelling

Gemeente Ameland

gemeente SCHIERMONNIKOOG

Onze boodschap aan de leden van de Kamercommissies Koninkrijksrelaties en Infrastructuur en Waterstaat

Op 7 en 8 oktober behandelt u de begroting Koninkrijksrelaties en op 8 oktober vindt ook het commissiedebat Wadden plaats. Vanuit een verbindende en verdiepende netwerksamenwerking tussen Bonaire, Sint Eustatius, Saba, Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog (E8) brengen we gezamenlijk een boodschap uit. Als E8 erkennen we de gemeenschappelijke uitdagingen waar kleine eilandgemeenschappen in Europees en Caribisch Nederland mee geconfronteerd worden.

GEZAMENLIJK VRAGEN WIJ UW AANDACHT VOOR DRIE PUNTEN:

1. Realiseer gelijkwaardige investeringen;

2. Versterk Uitvoeringskracht;

3. Breng de eilanden in positie om klimaatadaptatie te realiseren.

De maatschappelijke opgaven op de eilanden zijn groot en de randvoorwaarden essentieel om de nabije overheid te kunnen zijn voor alle inwoners op de eilanden.

1. Realiseer een gelijkwaardig voorzieningenniveau door passende investeringen

We constateren in de rijksbegroting 2027 dat de openbare lichamen nauwelijks profiteren van extra investeringen die voor Europees Nederland beschikbaar komen. Terwijl het Rijk op verschillende terreinen extra middelen beschikbaar stelt voor koopkrachtmaatregelen en andere maatschappelijke opgaven en investeert in investeringsfondsen voor infrastructuur, waterveiligheid en mobiliteit, blijven vergelijkbare impulsen voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba achter.

De openbare lichamen moeten kunnen rekenen op dezelfde betrokkenheid en investeringsbereidheid van het Rijk als gemeenten in Europees Nederland. De bijzondere positie van de eilanden binnen Nederland vraagt om specifiek beleid. Dat geldt niet alleen voor Caribisch Nederland, maar ook voor de Waddeneilanden. Het insulaire karakter van de eilanden brengt specifieke opgaven en hogere uitvoeringskosten met zich mee, terwijl generieke regelingen en investeringsprogramma's daar niet altijd voldoende op aansluiten.

Regio Deal De Waddeneilanden is het bewijs dat een eilandprogramma van Rijk en regio werkt om de brede welvaart op de eilanden te verhogen. De Regio Deal voor de Waddeneilanden loopt af in 2027. De Waddeneilanden willen de krachten opnieuw bundelen om samen met Rijk en provincies een nieuw eilandprogramma te ontwikkelen dat de resultaten van de Regio Deal bestendigt. Dit is nodig voor toekomstbestendige eilandgemeenschappen. De onlangs gepubliceerde EU-strategie voor eilanden roept ook op om beleid en financiering beter af te stemmen op de structurele uitdagingen van de eilanden, zoals de veerverbinding, de school en de mogelijkheid om samen oud te worden op het eiland.

Het verschil in ambitieniveau, financiering en ondersteuning vergroot de ongelijkwaardige positie van de eilanden. Een gelijkwaardige positie vraagt daarom niet alleen om meer investeringen, maar ook om voorspelbare, structurele en uitvoerbare afspraken tussen Rijk en eilanden over de maatschappelijke opgaven die daar spelen.

ONZE OPROEP

- Omarm het advies van de 18e Studiegroep Begrotingsruimte. Zij adviseren een gestructureerd besluitvormingsproces over het inkomensbeleid voor Caribisch Nederland. Dat kan bijdragen aan bestuurlijke rust en tijdige implementatie van maatregelen. Basisafspraken hierover moeten bijvoorbeeld recht doen aan de ernst en omvang van de armoedeproblematiek van de BES-eilanden.
- Zorg voor een gelijkwaardige positie, structurele financiering van maatschappelijke opgaven en een meerjarige gezamenlijke investerings- en uitvoeringsagenda voor eilanden.
- Reserveer een percentage voor Caribisch Nederland uit financieringsstromen en fondsen die beschikbaar zijn en komen voor Europees Nederland. De openbare lichamen moeten op dezelfde betrokkenheid en investeringsbereidheid van het rijk kunnen rekenen als gemeenten in Europees Nederland.

2. Versterk Uitvoeringskracht

De toekomstbestendigheid van de uitvoering en uitvoerbaarheid van ambities en wet- en regelgeving is een belangrijk thema voor de E8. Lokale overheden op de eilanden hebben een fundamenteel capaciteitstekort. Door kleine schaal, lokale eilandelijke context en een krappe arbeidsmarkt is het moeilijk om voldoende professionals aan te trekken en te behouden. Daarnaast staan de uitdagingen niet in vergelijking met de schaal van de eilanden. De eilandelijke context vraagt anders handelen met voldoende uitvoeringskracht.

ONZE OPROEP

Zorg voor structurele afspraken voor het versterken van bestuurskracht en uitvoeringscapaciteit.

3. Van strategie naar actie: in positie voor klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is zowel een fysieke opgave als een sociaaleconomische opgave voor toekomstbestendig en klimaatbestendige eilanden. Eilanders ervaren de gevolgen van klimaatverandering elke dag. De Nationale Adaptatiestrategie (NAS) vraagt om een concrete uitwerking met bijbehorende randvoorwaarden zodat de transitie ongelijkheden verkleint en het voor gemeenten en openbare lichamen met een eilandelijke context haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar wordt. De klimaatuitdagingen op de Wadden en op Saba, Sint Eustatius en Bonaire hebben vergelijkbare thema's maar verschillende maten van impact op de toekomstbestendigheid en weerbaarheid van de eilanden. Denk aan thema's als voedsel- en waterzekerheid, kustbescherming, klimaatbestendige havens, energievoorziening en beperkte uitvoeringscapaciteit. Deze thema's vragen om verdere uitwerking van de strategie en de uitvoeringsagenda, rekening houdend met de eilandelijke contexten. De lokale context vraagt om maatwerk in de uitwerking van de NAS en de uitvoeringsagenda, met een leidende rol voor de eilanden bij het bepalen van de prioriteiten en adaptatiemaatregelen. Het veranderende klimaat vraagt nú al om keuzes, structurele financiering en ondersteuning in uitvoeringskracht.

ONZE OPROEP

Kom tot een gedragen uitvoeringsagenda met voldoende financiering en ondersteuning in uitvoeringskracht zodat Saba, Sint Eustatius, Bonaire en de Waddeneilanden kunnen werken aan energieonafhankelijke, klimaatbestendige en weerbare eilanden.